

ВПЛИВ ФАКТОРІВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ НАФТОГАЗОВИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Коптєва Г.М., д-р екон. наук, проф.

Кулик А.В., здоб. PhD

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Діяльність нафтогазових підприємств відбувається у середовищі, яке характеризується різноманітними факторами, динамікою і складністю змін та невизначеністю. Все це потребує прийняття ефективних управлінських рішень задля забезпечення беззбитковості діяльності нафтогазового підприємства на ринку, а також розвиток його у майбутньому.

До основних факторів впливу на діяльність нафтогазових підприємств можна віднести такі [1; 2]:

1. Безпека та стабільність операцій. Військові дії безпосередньо впливають на безпеку роботи нафтогазових підприємств. Інфраструктура нафтогазових підприємств може бути пошкоджена або зруйнована, що ускладнює видобуток, переробку та транспортування нафти і газу та потребувати додаткового пасивного і активного захисту.

2. Людські ресурси. Мобілізація та евакуація працівників з небезпечних зон впливає на кадровий склад. Недостатність кваліфікованого персоналу може призвести до зниження ефективності роботи підприємств.

3. Інфраструктура та логістика. Ракетні атаки на підземні сховища газу та інфраструктурні об'єкти зовнішнього та внутрішнього транзиту природного газу, руйнування доріг, залізничних шляхів, електромереж та інших ключових елементів інфраструктури ускладнює транспортування сировини та готової продукції, а також підтримку нормальної роботи підприємств на внутрішньому ринку, ставить під загрозу діяльність європейського транзитного коридору та діяльність зі зберігання надлишкового газу у вітчизняних ПСГ під час опалювального періоду.

4. Технологічні чинники діяльності. Виснаження первісних запасів великих родовищ потребує нових підходів до розробки розвіданих родовищ, відкриття нових родовищ, в т.ч. з покладами нетрадиційного газу та поглиблення розробки з важкодоступними покладами. Скорочення видобутку газу та нафти призводить до скорочення сервісних операцій, а відповідно до стагнації сервісного бізнесу для нафтогазових підприємств.

5. Фінансові труднощі. Через війну зростають витрати на захист і безпеку, ремонт інфраструктури та підтримку операцій і бізнес-процесів, а також знижується можливість залучення інвестицій та кредитів, відбувається вихід провідних нафтогазових компаній з вітчизняного ринку.

6. Політичні рішення. Уряд може вводити нові регулювання та обмеження, які впливають на діяльність нафтогазових підприємств, створюючи нерівні умови для ведення господарської діяльності залежно від структури та форми власності. Це може включати зростання податкового тиску, зміни в ліцензуванні, а також контроль за експортом та імпортом енергоносіїв.

До зовнішніх факторів впливу можна віднести:

1. Міжнародні санкції та обмеження. Війна може призвести до введення санкцій, які обмежують доступ до міжнародних ринків, технологій та фінансових ресурсів. Це впливає на здатність підприємств залучати іноземні інвестиції та технології.

2. Коливання цін на нафту та газ. Глобальні ціни на енергоносії є дуже чутливими до політичних і економічних потрясінь. Війна може призвести до зростання або падіння цін, що безпосередньо впливає на доходи нафтогазових компаній.

3. Міжнародна підтримка та інвестиції. Військовий конфлікт може сприяти або обмежувати інтерес іноземних партнерів до інвестицій в український нафтогазовий сектор. В деяких випадках, країни можуть надавати фінансову або технічну допомогу, але також можуть виникати труднощі з залученням інвесторів через ризики.

4. Геополітичні зміни. Війна змінює геополітичну ситуацію в регіоні, що впливає на маршрути транспортування енергоносіїв, співпрацю з сусідніми країнами та енергетичну безпеку України.

5. Кліматичні зобов'язання та перехід на відновлювані джерела енергії. Глобальні тенденції до декарбонізації - постачання газу як менш вуглецеємного палива та зниження залежності від викопного палива створюють довгострокові виклики для нафтогазових підприємств, особливо в умовах війни, коли ресурси обмежені, а увага зосереджена на негайних питаннях безпеки та виживання.

Ці фактори комплексно впливають на функціонування нафтогазових підприємств України, створюючи серйозні виклики для галузі в умовах війни. Розв'язання проблем, які виникають у нафтогазових підприємств України в умовах війни, на наш погляд, потребує комплексного підходу, що включає як внутрішні заходи на рівні підприємств, так і державну підтримку, а також міжнародну співпрацю (табл. 1).

Таблиця 1 – Заходи нафтогазового підприємства щодо нівелювання негативних факторів впливу

Назва заходу	Опис заходу
1	2
<i>Внутрішні заходи</i>	
1. Зміцнення безпеки та захисту інфраструктури	- впровадження додаткових заходів безпеки для захисту ключових об'єктів нафтогазової інфраструктури, будівництво захисних фортифікаційних споруджень на нафтогазових об'єктах, та посилення протиповітряної оборони об'єктів; - розвиток технологій, що дозволяють зменшити вплив військових дій на роботу підприємств, таких як створення цифрових двійників родовищ для дистанційної розробки, управління родовищем, моніторингом і автоматизацією процесів як надземної так підземної частини родовища ;
2. Оптимізація управління людськими ресурсами	- перекваліфікація персоналу для виконання нових завдань або роботи в безпечніших регіонах; - створення резервних команд для забезпечення безперервності операцій; - поглиблення співпраці з вітчизняними представниками сервісних компаній.
3. Інвестування в мобільну та адаптивну інфраструктуру	- розробка мобільних рішень для видобутку і переробки нафти та газу, які можна швидко розгорнути або перемістити у разі небезпеки; - підтримка та модернізація резервних шляхів транспортування сировини; - будівництво альтернативних засобів енергозабезпечення власних інфраструктурних об'єктів та додаткове посилення енергосистеми країни;

Продовження таблиці 1

1	2
4. залучення фінансових ресурсів	– розробка спеціальних державних програм підтримки нафтогазових підприємств, включаючи фінансові гарантії та кредити; – залучення міжнародної допомоги для фінансування відновлення і розвитку інфраструктури.
5. Інновації та підвищення ефективності	- впровадження нових технологій для підвищення ефективності розробки родовищ шляхом глибокого буріння та зниження витрат через впровадження новітніх технологій видобутку, збільшення наукової складової в розробках нових родовищ та впровадження новітніх нафтогазових сервісів при видобутку газу та нафти; - розвиток низьковуглецевих бізнесів та нарощування генерації електроенергії з відновлювальних джерел енергії на підприємствах для зменшення залежності від викопного палива та скорочення непрямих викидів.
Державна підтримка	
1. Розробка стабільної політики і регулювання	- запровадження гнучкого регуляторного режиму, який дозволяє швидко адаптуватися до динамічних умов; - забезпечення прозорості та передбачуваності в регулюванні галузі, шляхом завершення реформ корпоративного врядування у підзвітності та прозорості стратегічно важливої для галузі групи компаній НАФТОГАЗ.
2. Створення спеціальних економічних умов	- надання податкових пільг і спрощення процедур для залучення інвестицій.
3. Посилення міжнародної співпраці	- активізація діалогу з міжнародними партнерами щодо підтримки українського енергетичного сектора; - розширення угод про постачання технологій та обладнання, а також залучення міжнародних експертів для консультування з питань відновлення галузі.
4. Підтримка стабільності цін на внутрішньому ринку	- створення стратегічних резервів нафти та газу для регулювання цін на внутрішньому ринку у разі різких коливань на світовому ринку; - поетапне скасування покладених спеціально обов'язків (ПСО) та впровадження державних цільових програм субсидування критично важливих підприємств та секторів;
Міжнародна співпраця	
1. Розширення доступу до міжнародних ринків	- підписання нових угод про співпрацю з країнами, які підтримують Україну, з метою забезпечення доступу до міжнародних ринків нафти та газу; - залучення міжнародних інвесторів через спеціальні програми інвестування в український енергетичний сектор.
2. Отримання міжнародної допомоги та кредитів	- використання міжнародних фінансових інституцій для отримання кредитів на відновлення і розвиток нафтогазової інфраструктури; - співпраця з міжнародними організаціями для підвищення стійкості нафтогазового сектора до зовнішніх впливів.
3. Інтеграція у європейський енергетичний ринок	- посилення інтеграції з європейськими енергетичними ринками, шляхом створення єдиного ринку природного газу та електроенергії з ЄС на умовах конкуренції; - створення енергетичного хабу Східної Європи на базі українських ПСГ, за рахунок надання послуг із зберігання природного газу в сертифікованих підземних сховищах, що може забезпечити стабільніший доступ до ринків збуту та європейських трейдерів природного газу; - залучення європейських партнерів для спільних інвестицій у модернізацію української нафтогазової інфраструктури.

Ці заходи, якщо реалізувати їх комплексно і з урахуванням конкретних обставин, можуть значно підвищити стійкість нафтогазових підприємств України в умовах війни.

Інформаційні джерела:

1. Менеджмент для магістрів : Навчальний посібник / О.В. Прохоренко, Г.М.Коптева, П.В. Брінь та ін. Харків : НТУ «ХПІ», 2024. 382 с.

2. Коптева Г.М., Нашекіна О.М. Концептуальні положення управління стратегічними змінами на підприємстві. *Вісник НТУ «ХП»*. Серія: Економічні науки. Харків: НТУ «ХП», 2023. №2. С. 73-77. doi: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.2.73>.

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Корінько О., здоб. ВО
Онегіна В.М., д-р екон. наук, проф.
Державний біотехнологічний університет

Одним із ключових принципів політики цифровізації України є необхідність підвищення рівня довіри та безпеки під час використання інформаційно-комп'ютерних технологій. Це означає, що політика як держави, так і суб'єктів господарювання має бути спрямована на посилення довіри користувачів до інтернет-ресурсів, зокрема в контексті інформаційної безпеки, кіберзахисту та захисту персональних даних.

Захист особистої інформації вже давно перестав бути лише питанням особистої потреби у конфіденційності. Персональні дані користувачів стають критично важливим активом для бізнесу, який забезпечує конкурентну перевагу. Процеси збору, зберігання, обробки та аналізу цих даних дозволяють підприємствам отримувати цінну інформацію, що може бути використана для вдосконалення бізнес-процесів, державного управління і суспільного життя. Ті, хто здатен швидко та ефективно аналізувати персональні дані, отримують можливість випереджати конкурентів, завдяки раннім ринковим «інсайтам».

Однак, зростаюче значення персональних даних також підкреслює необхідність їхнього захисту. Це є одним із центральних викликів сучасної цифрової епохи, оскільки втрата або неналежне використання таких даних може мати серйозні наслідки для користувачів та підприємств. Захист інформації стає одним з ключових аспектів побудови довіри в цифровому середовищі [1].

Забезпечення захисту персональних даних у базах даних є обов'язком володільця цих даних. Відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» №2297-VI, володілець персональних даних – це фізична або юридична особа, яка визначає мету обробки персональних даних, контролює їх склад і визначає процедури обробки. Всі суб'єкти, що беруть участь у відносинах, пов'язаних із персональними даними, мають забезпечити належний захист цих даних. Це включає запобігання їх незаконній обробці, втраті, випадковому чи незаконному знищенню, а також захист від несанкціонованого доступу [2].

Для поліпшення механізмів захисту персональних даних науковцями виділені такі ключові аспекти [3]: